

Kenniswerkplaats Leefbare Wijken – Jaarverslag 2018

1. Doel en organisatie van de kenniswerkplaats

De KWP Leefbare wijken is een samenwerkingsverband tussen de gemeente Rotterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam. De KWP is in de eerste plaats gericht op het leggen van verbindingen tussen wetenschap en beleidspraktijk. Op die manier beogen wij de Rotterdamse wijken meer weerbaar en veerkrachtig te maken. Dit doen we enerzijds door praktijk- en beleidsgericht onderzoek over stadswijken, leefbaarheid, veiligheid en burgerparticipatie te (laten) doen en anderzijds door zulke kennis middels bijeenkomsten en publicaties te delen medewerkers van de gemeente Rotterdam.

De regiegroep vormt dagelijkse leiding van de KWP Leefbare Wijken. Zij komt gedurende het jaar elke drie weken bijeen om lopende zaken van de KWP te bespreken. Daarnaast is er een breed samengestelde programmagroep met vertegenwoordigers van de gemeente, de EUR en andere betrokken kennisinstituten. De programmagroep dient enerzijds als klankbord voor de regiegroep om meer inzicht te krijgen in de kennisvragen van het beleid en de mogelijkheden van betrokken onderzoekers en denkt anderzijds mee over de grote lijnen van de activiteiten van de KWP.

De **regiegroep** van de KWP bestond in 2018 uit de volgende personen: Godfried Engbersen (hoogleraar Sociologie/EUR) en Linda Molenaar (cluster Stadsbeheer/gemeente) fungeerden als “trekkers” van de KWP. In de regiegroep zitten verder: Frank Kenselaar (adviseur cluster Stadsbeheer, gemeente Rotterdam), Maarten Suijker (beleidsadviseur cluster Maatschappelijke Ontwikkeling, gemeente Rotterdam), Wim van der Zanden (onderzoeker Onderzoek en Business Intelligence, gemeente Rotterdam) en Marjolein Kooistra (communicatieadviseur Faculteit Sociale Wetenschappen, EUR). Erik Snel en Philip Marcel Karré (beiden verbonden aan Department Public Administration and Sociology, EUR) delen de rol van coördinator van de regiegroep.

De **programmagroep** bestond gedurende het verslagjaar uit de volgende vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam: Marco de Bruin, Carolien Rovers en Iris Dudok (allemaal cluster Stadsontwikkeling), Maud van Bavel (directie Veiligheid), Maya von Harras en Bart Moes (cluster Stadsbeheer), Thomas Thasing (Concernstaf en strategie), Tamara van der Hoek (Kennispunt Inspraak en Participatie) en Marn van Rhee (OBI).

Vanuit de EUR zijn vertegenwoordigers van diverse faculteiten betrokken: Arwin van Buuren (DPAS), Irma Bogenrieder (RSM), Gwen van Eijk (Criminologie/Law), Martijn Burger en Robert Dur (ESE), Frank van Steenberg (Drift), Afke Weltevrede (RISBO) en Marjan Gorgievski-Duijvesteijn (Psychologie).

Van andere kennisinstituten zijn als leden van de programmagroep betrokken: Carolien Dieleman (EMI, Hogeschool Rotterdam), Ruth Höppner (Veldacademie), Reinout Kleinhans (TU Delft), Marnix Eysink Smeets (Hogeschool Inholland) en Vincent Smit en Katja Rusinovic (beiden Haagse Hogeschool).

2. Onderzoek in 2018

In overleg met de programmagroep zijn voor 2018 vier centrale onderzoeksthema's gekozen:

1. De Rotterdamse Middenklasse: hoe kan haar positie versterkt worden?
2. Rotterdam als ontmoetingsstad: hoe kan het contact tussen verschillende bevolkingsgroepen bevordert en versterkt worden?
3. Rotterdam als participatiestad: welke rol kunnen burgers, sociaal ondernemers en andere maatschappelijke initiatiefnemers spelen in de aanpak van grootstedelijke vraagstukken?
4. Rotterdam als (sociaal) weerbare stad: hoe kan Rotterdam een veilige stad met weerbare bewoners worden / blijven?

Op elk van deze vier thema's zijn onderzoeken gestart die begin 2019 zullen worden opgeleverd:

De Rotterdamse middenklasse.

Als vervolg op eerder onderzoek van Risbo over de sociale gevolgen van door de overheid gestimuleerde gentrification in Rotterdams "kansrijke wijken" hebben sociologiestudenten o.l.v. Erik Snel aanvullend onderzoek gedaan in drie andere kansrijke wijken. Ze hebben oorspronkelijke bewoners en nieuwkomers geïnterviewd en zijn nagegaan hoe beide bewonerscategorieën de veranderingen in de buurt ervaren. Afke Weltevrede (Risbo) en Erik Snel schrijven op basis van beide studies een nieuw artikel.

Rotterdam als ontmoetingsstad

Youri Seidler en Alexandra van den Heerik (Risbo) doen onderzoek naar de succesfactoren van sociale bottom-up initiatieven. Op basis van een peer-review onderzoek binnen sociale informele initiatieven in een aantal wijken, brengen zij de randvoorwaarden en mechanismen in kaart voor sociale interventies en beantwoorden zij de vraag op welke wijze deze bijdragen aan sociale interactie.

Rotterdam als participatiestad

Ingmar van Meerkerk (DPAS, bestuurskunde) en Philip Marcel Karré (DPAS, bestuurskunde & Hogeschool Inholland) doen onderzoek naar wijkcoöperaties en hoe die bijdragen aan economie en leefbaarheid in wijken en buurten. Zij focussen met name op de relatie tussen deze sociale ondernemingen met de gemeente en doen praktische aanbevelingen hoe die te verbeteren valt.

Rotterdam als (sociaal) weerbare stad

Een team van Hogeschool Inholland (Marnix Eysink Smeets, Krista Schram en Anne Elzinga) voert een effectevaluatie uit van digitale buurtpreventie in Rotterdam. Hoe dragen digitale buurtpreventiegroepen bij aan het vergroten van veiligheid en leefbaarheid? Het onderzoek levert inzicht op in succes- en faalfactoren van digitale buurtpreventie en aanknopingspunten om de effectiviteit van bestaande en nieuw op te richten groepen te verbeteren.

Naast deze vier onderzoeken werd in 2018 ook het onderzoek olv Arwin van Buuren uitgevoerd/afgerond over de wijktuinman en bewonersparticipatie in groene projecten dat in 2017 is gestart. Publicatie van dit onderzoek is begin 2019 voorzien.

3. Publicaties

Nieuwe bureu. Een onderzoek naar de veranderende sociale compositie in drie Rotterdamse wijken

Afke Weltevrede, Alexandra van den Heerik, Natascha Helmer en Jan de Boom (RISBO)

<http://www.kenniswerkplaats-leefbarewijken.nl/publicaties/nieuwe-bureu-een-onderzoek-naar-de-veranderende-sociale-compositie-in-drie-rotterdamse-wijken/>

Onderzoek over de sociale gevolgen van door de lokale overheid gestimuleerde gentrification in Rotterdamse “kansrijke wijken”. Hoe ervaren oorspronkelijke bewoners en nieuwkomers de veranderingen in de buurt?

Dynamiek in de kansrijke wijken. Matthieu Permentier (OBI)

<http://www.kenniswerkplaats-leefbarewijken.nl/publicaties/dynamiek-in-de-kansrijke-wijken/>

Nu het Rotterdamse beleidsprogramma “Kansrijke wijken” een aantal jaar onderweg is, beschrijft deze studie de ontwikkelingen in deze wijken. Doel is om inzicht te krijgen in demografische-, sociaaleconomische- en leefbaarheidsontwikkelingen in de kansrijke wijken in de jaren voorafgaand en tijdens het genoemd beleidsprogramma.

Gescheiden werelden in opgeknapte wijken. Jan van Dam

<https://www.socialevraagstukken.nl/rubrieken/verslag/gescheiden-werelden-in-opgeknapte-wijken/>

Verslag van de bijeenkomst die de KWP Leefbare Wijken op 24 april 2018 heeft georganiseerd naar aanleiding van publicatie van twee rapporten over het beleid van de gemeente Rotterdam gericht op het creëren van ‘kansrijke wijken’ door het aantrekken / behouden van ‘sterke schouders’.

Zijn vitale wijken maakbaar? Matthijs Uyterlinde en Radboud Engbersen (Platform31)

http://www.kenniswerkplaats-leefbarewijken.nl/wp-content/uploads/Platform31_vitale-gemengde-wijken-maakbaar-1.pdf

Uit eerder onderzoek van Platform31 bleek dat de leefbaarheid in kwetsbaar bekend staande stadswijken tussen 2002 en 2012 langzaam verbeterde, maar daarna weer verslechterde. Deze studie bevatte echter geen gegevens over Rotterdam. Het nieuwe onderzoek beschrijft de ontwikkeling van Rotterdamse wijken tussen 2014-2016 en laat zien dat de verschillen in leefbaarheid tussen Rotterdamse wijken in deze periode verder groeiden. In buurten die in 2014 onvoldoende scoorden, verslechterde de situatie verder. In buurten die toen al voldoende scoorden, werd de situatie beter.

Co-Creation Dynamics in Urban Living Labs. Emma Puerari, Jotte de Koning, Thimo von Wirth, Philip Marcel Karré, Ingrid Mulder & Derk Loorbach (verschenen in *Sustainability*, 10(6), pp. 1-18).

<https://www.mdpi.com/2071-1050/10/6/1893>

In dit artikel kijken de auteurs naar een aantal urban living / knowledge labs (waaronder de Kenniswerkplaats Leefbare Wijken). Op basis van reeds bestaande kennis over coproductiepraktijken, maken zij een analyse van hoe in deze verbanden verschillende groepen samenwerken aan de productie van nieuwe kennis en innovatieve manieren weerbarstige grootstedelijke vraagstukken aan te pakken.

Ongelijkheid in de participatiestad. Stadsbuurten en burgerparticipatie. Erik Snel, Gijs Custers en Godfried Engbersen (verschenen in *Mens & Maatschappij* 93(1), pp. 31-57)

https://www.researchgate.net/profile/Erik_Snel/publication/324864461_Ongelijkheid_in_de_participatiestad/links/5c332b54458515a4c71314cd/Ongelijkheid-in-de-participatiestad.pdf

Verslag van een sociologisch onderzoek naar het effect van de samenstelling op een buurt op de neiging van buurtbewoners te participeren in de aanpak van leefbaarheidsvraagstukken.

Belevingsonderzoek grensoverschrijdend gedrag in het Rotterdamse uitgaansleven. Y. Seidler, A. van den Heerik, M. San, J. de Boom, R. van Leeuwen

<https://www.eur.nl/essb/nieuws/onderzoek-grensoverschrijdend-gedrag-het-rotterdamse-uitgaansleven>

In opdracht van de gemeente Rotterdam en met medewerking van de Kenniswerkplaats Leefbare Wijken heeft Risbo onderzoek gedaan naar seksueel grensoverschrijdend gedrag in het Rotterdamse uitgaansleven. Uit het onderzoek komt naar voren dat, hoewel respondenten zich over het algemeen veilig voelen tijdens het uitgaan in Rotterdam, zij relatief vaak seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren. Ruim driekwart van de vrouwelijke deelnemers aan het onderzoek geeft aan de afgelopen twaalf maanden seksueel grensoverschrijdend gedrag in het uitgaansleven ervaren te hebben. Onder mannelijke respondenten is dit iets minder dan de helft.

De radicale moslimjongere tot mens gemaakt. Jan van Dam

<https://www.socialevraagstukken.nl/rubrieken/verslag/de-radicale-moslimjongere-tot-mens-gemaakt/>

Verslag van de lezing over zijn nieuw boek die Fabien Truong heeft verzorgd op uitnodiging van de KWP Leefbare Wijken.

4. Bijeenkomsten

Datum	Bijeenkomst	Aantal deelnemers
26 maart 2018	Rotterdam Kennisfestival: Workshop Rotterdam wil “Sterke schouders” en “Kansrijke wijken”	20
24 april 2018	Presentatie onderzoeken Kansrijke wijken en Permentier	100
4 oktober 2018	Themabijeenkomst Kenniswerkplaatsen en OBI op verzoek van gemeente Rotterdam	20
6 november 2018	Workshop over “Co-creatie van kennis” op IHS Conference	60
6 december 2018	Workshop “Leren van Franse aanpak banlieus”	20
6 december 2018	Lezing “Franse aanpak banlieus” door Fabien Truong	80